

Список використаних джерел:

1. Про фермерське господарство : Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV : станом на 20 жовтн. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text> (дата звернення: 07.05.2022).
2. Звітність фермерського господарства 2021. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/8393-zvntst-fermerskogo-gospodarstva-2020> (дата звернення: 08.05.2022).
3. Оподаткування фермерських господарств 2021 року: кому, за що та скільки сплачувати. URL: <https://thepage.ua/ua/agro/opodatkuvannya-fermerskih-gospodarstv-2021-komu-za-sho-i-skilki-platiti> (дата звернення: 08.05.2022).
4. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI : станом на 30 квітня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 08.05.2022).
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX : станом на 17 березня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 09.05.2022).

Буряк А. П., здобувачка вищої освіти гр. ОА-191
Науковий керівник - **Акименко О. Ю.**, д.е.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ВОЄННИЙ СТАН: ДІЇ МАЛОГО БІЗНЕСУ В СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

Рушійною силою розвитку ринкової економіки є малий бізнес, якому притаманні найхарактерніші риси ринкових відносин. При цьому малий бізнес є джерелом надходжень до державного бюджету, які різко скоротилися з початком воєнних дій. Наразі в Україні має місце глибока економічна криза, викликана війною. Дефіцит державного бюджету свідчить про недостатність надходжень [1]. На це, в тому числі, вплинуло різке підвищення кількості підприємств, які зупинили свою діяльність.

Суб'єкти малого бізнесу наразі потребують активної підтримки з боку держави. Унаслідок початку воєнних дій на території України підприємці відчули брак коштів на виплату заробітної плати, закупівлю обладнання та матеріалів, до того ж відбулось різке скорочення обсягів реалізованих товарів та наданих послуг. Світовим банком спрогнозовано, що рівень бідності в Україні може сягнути 70%, що свідчить про різке погіршення рівня життя населення і відповідно призведе до спаду рівня розвитку підприємництва [6]. Таким чином наразі головним завданням держави в сфері економіки є підтримка малого бізнесу та забезпечення всіх відповідних умов для його функціонування.

Проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу є актуальним питанням для будь-якої європейської країни, про що свідчить велика кількість наукових робіт як зарубіжних, так і вітчизняних вчених. Так дану тему вивчали А. Бабич, В. Зомбар, В. Корінев, В. Ляшенко, І. Падерін, Й. Шумпетер, Л. Співак та інші. Проте в умовах війни подібні питання слід розглядати окремо, оскільки в таких умовах держава значно послаблює свій тиск на суб'єктів господарювання.

Насамперед для покращення ситуації парламентом та урядом було запроваджено низку ініціатив, спрямованих на підтримку малого бізнесу в сучасних умовах. Як наслідок, майже вирівнялися показники відкриття нових суб'єктів малого бізнесу, а відсоток підприємств, що зупинили діяльність з початком війни, зменшився з 32% до 17% [3]. Але наразі доцільно детальніше розглянути деякі введені ініціативи для малого бізнесу у сфері оподаткування з метою уникнення непорозумінь між податковою та суб'єктами господарювання.

Найголовніше, що було введено, це звільнення від фінансової та адміністративної відповідальності за прострочення строків сплати податків та подання звітності. Після набуття чинності цього нововведення суб'єкти малого бізнесу масово почали консультуватися щодо можливості несплати податків. Насамперед фізичні особи-підприємці – платники єдиного податку першої та другої груп можуть не сплачувати єдиний податок [4]. При цьому

інформація за місяці, в які єдиний податок не будуть сплачувати, не буде відображена в декларації платника єдиного податку. Інші ж суб'єкти господарювання фактично не будуть нести відповідальність за невчасну сплату податків під час воєнного стану, але цим послабленням доцільно користуватися лише тим, хто дійсно немає змоги перерахувати кошти до державного бюджету під час воєнного стану. Необхідно враховувати, що конкретно цю сплату, на відміну від єдиного податку для ФОП першої та другої групи, не скасовано. Всю суму податків суб'єкти малого бізнесу повинні будуть сплатити протягом відповідних строків, передбачених Законом України від 12.05.2022 р. №2260-IX, після скасування чи припинення воєнного стану [3]. При цьому вже по закінченню двох місяців війни податкова почала активно закликати суб'єктів малого бізнесу (безпосередньо ФОП першої та другої групи) сплачувати податки до державного бюджету.

Окремо слід звернути увагу на реєстрацію податкових накладних. По-перше, податкові зобов'язання у декларації щодо податку на додану вартість можна відобразити на основі первинних документів. Але на цьому етапі труднощі у суб'єкта малого бізнесу можуть виникнути у ситуації, якщо хтось з контрагентів не зареєстрував на такий суб'єкт господарювання податковий кредит. У такому разі суб'єкти малого бізнесу додатково мають подавати уточнюючу звітність, що потягне за собою додаткові витрати часу або коштів на послуги бухгалтера. По-друге, згідно зі статтею 201 підпункту 10 Податкового кодексу України (далі, - ПКУ) податкові накладні та розрахунки коригування до них, які були складені з 1-го по 15-те число місяця потрібно зареєструвати до кінця цього місяця, а ті, які були складені з 16-го числа – у перші п'ятнадцять днів наступного місяця [4]. Слід врахувати, що з початком війни Єдиний реєстр податкових накладних було закрито у зв'язку з воєнним станом. Роботу ЄРПН було поновлено 27 травня і, згідно з ПКУ, всі податкові накладні за лютий, березень, квітень та першу половину травня необхідно подати до 31 травня. Але 27 травня набрав чинності Закон України від 12.05.2022 р. №2260-IX, згідно з яким всі податкові накладні з лютого по травень включно мають бути зареєстровані до 15 липня [5]. Таким чином масова паніка суб'єктів господарювання щодо подання податкових декларацій в останні дні травня була недоречною.

Також з рядом складнощів у 2022 р. зіткнулися суб'єкти малого бізнесу, які займаються продажем підакцизних товарів. Насамперед з 30-го квітня 2022 р. набрав чинності Закон України від 21 квітня 2022 р. № 2218-IX. Відповідно до введених змін обов'язок сплати акцизного податку з продажу тютюнових виробів, тютюну, його замінників та рідин, які використовують в електронних сигаретах, тепер покладено на виробників та імпортерів такої підакцизної продукції. Таким чином суб'єкти малого бізнесу, які займаються виключно роздрібним продажем цього виду підакцизних виробів не будуть сплачувати акцизний податок з товарів, дата виготовлення яких датується після 1-го квітня 2022 р.. При цьому податкова рекомендує суб'єктам господарювання вести окремий облік виробів, дата виготовлення яких датується до 1-го квітня і після. Відповідно сплачувати акцизний податок та подавати декларацію суб'єкти малого бізнесу мають лише за товари, які були виготовлені до 1-го квітня [2].

Також слід звернути увагу, що з початком війни військовими адміністраціями було заборонено продаж алкогольних напоїв. Це призвело до різкого збільшення тіньового сектору економіки. Суб'єкти малого бізнесу почали активно купувати та збувати алкогольні напої в обхід українського законодавства, оскільки даний продаж відбувався без використання касового апарату та під час дії відповідного розпорядження адміністрацій. Таким чином не було вирішено не лише проблему з нетверезими громадянами на вулиці в комендантську годину, а й ліквідовано одне з джерел надходжень коштів до державного бюджету. Не зважаючи на наразі наявний дозвіл торгувати даним видом підакцизних товарів, суб'єкти господарювання продовжують відпускати алкогольні товари в обхід касового апарату та не сплачувати акцизний податок. Сьогодні це нова проблема, яка може бути вирішена лише шляхом посилення контролю за діяльністю суб'єктів малого бізнесу.

При цьому окрему увагу потрібно звернути на потреби та проблеми суб'єктів малого бізнесу, які виникли внаслідок початку війни на території України. По-перше, наразі суб'єкти господарювання потребують фахових консультацій щодо змін в законодавства. Задоволення цієї проблеми зможе дещо знизити відсоток ФОПів, які припинили свою діяльність та закрилися з причини неможливості сплати податків та ЄСВ. До того ж наразі має місце брак коштів, необхідних для ведення діяльності, держава намагається вирішити це шляхом надання кредитів під 0% [7]. Але цього не є достатньо, оскільки велика частина підприємств взагалі припинила свою діяльність і не бачать перспектив поновлення діяльності та гарантій безпеки. Тому на даному етапі доцільно створити всі умови для функціонування бізнесу на тій території України, де вірогідність зазнати збитків від нападу країни-агресора є нижчою. Окремо потрібно стимулювати суб'єктів господарювання до поновлення діяльності шляхом надання пільгових умов протягом першого місяця функціонування (наприклад, звільнення від сплати податків на цей час).

Список використаних джерел:

1. Дефіцит держбюджету за перші чотири місяці 2022 року склав 146,6 мільярда. Укрінформ: веб-сайт. URL:<https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3473501-deficit-derzbudzetu-za-persi-cotiri-misaci-2022-roku-sklav-1466-milarda.html>.
2. До уваги платників 5 % акцизного податку з роздрібного продажу щодо обліку продукції, яка підлягає оподаткуванню цим податком. Державна податкова служба України: веб-сайт. URL:<https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/582985.html>.
3. Під час воєнного стану в Україні значно змінилася кількість ФОПів. Obozrevatel: веб-сайт. URL:<https://news.obozrevatel.com/ukr/economics/economy/pid-chas-voennogo-stanu-v-ukraini-znachno-zminilasya-kilkist-fopiv.htm>.
4. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/conv#n20120>.
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану: Закон України від 12.05.2022р. № 2260-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2260-20#Text>.
6. Рівень бідності в Україні через війну збільшиться до 70% – Світовий банк. Ліга.Бізнес: веб-сайт. URL:<https://biz.liga.net/ua/all/all/novosti/uroven-bednosti-v-ukraine-iz-za-voynu-velichitsya-do-70-vsemirnyy-bank>.
7. Як бізнесу отримати кредити під 0%, які обіцяв Зеленський? Детальний експлейнер від Forbes. Forbes.: веб-сайт. URL:<https://forbes.ua/inside/yak-biznesu-otrimati-krediti-pid-0-yaki-obitsyav-zelenskiy-detalnyy-ekspleyner-vid-forbes-30032022-5164>.
8. Акименко О. Пономаренко В. Економічна інтеграція країн та її вплив на гармонізацію системи обліку та фінансової звітності : досвід Ізраїлю. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2021. № 2(26). С. 172-181.

Нагорний П. В., здобувач вищої освіти гр. ОА-181
Науковий керівник – **Гнедіна К. В.**, к.е.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ У ВОЄННИЙ ЧАС

Починаючи з 24-го лютого 2022 року в історії сучасної України розпочалася нова страшна сторінка – повномасштабна війна, розв'язана Російською Федерацією проти української незалежності та взагалі національної ідентичності. Воєнний час вплинув на усі без винятку сфери функціонування українського суспільства, зокрема на сферу підприємництва, ведення бухгалтерського обліку, оподаткування. Вже у перші дні на системи бухгалтерського обліку вітчизняних підприємств були здійснені потужні кібератаки російських хакерів, які призвели до тимчасових проблем функціонування деяких систем, а також до можливих витоків конфіденційних даних. Саме тому питання організації інформаційної безпеки систем бухгалтерського обліку вітчизняних підприємств в умовах воєнного часу є вкрай важливим та актуальним.